

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA

Dotazník o vývoji ponuky a dopytu na trhu úverov

December 2009

Zhrnutie

Prieskumu vývoja na trhu úverov vykonaného Národnou bankou Slovenska v januári 2010 sa zúčastnilo celkovo 14 bánk a 3 pobočky zahraničných bánk. Objem úverov klientom poskytnutých týmito bankami a pobočkami zahraničných bánk predstavoval k 31.12.2009 hodnotu 29,78 mld. EUR, čo predstavovalo celkovo 93,41%-ný podiel na úveroch poskytnutých v bankovom sektore.

Pri úveroch podnikom bol v 2. polroku 2009 opätovne zaznamenaný pokles ich objemu, čo bolo podobne ako v predchádzajúcom období spôsobené sprísňovaním štandardov pri všetkých typoch podnikových úverov. Najväčší vplyv na sprísnenie štandardov mali predovšetkým perspektívy vývoja pre dané odvetvie či podnik a riziká, súvisiace s požadovaným zabezpečením. V prípade dopytu zaznamenali banky opätovný pokles dopytu po úveroch, najmä v prípade dlhodobých úverov, pričom pokles v dopyte sa týkal ako malých a stredných podnikov, tak aj veľkých podnikov. Na druhej strane bol však zaznamenaný mierny nárast dopytu pri krátkodobých podnikových úveroch.

Sprísňovanie úverových štandardov sa dotklo aj úverov obyvateľstvu, najmä z dôvodu očakávaní týkajúcich sa všeobecnej hospodárskej aktivity, vyhliadok trhu s nehnuteľnosťami na bývanie a úverovej bonity spotrebiteľov. Napriek tomuto trendu však naďalej pokračoval rast úverov obyvateľstvu, pričom v ďalšom období banky očakávajú skôr nárast v dopyte po úveroch.

Poznámka k spôsobu prezentácie agregovaných údajov:

Údaje v texte aj v grafoch sú uvedené vo forme tzv. **čistého percentuálneho podielu (ďalej len „ČPP“)**. Napr. čistý percentuálny podiel bánk, ktoré zmiernili svoje úverové štandardy na poskytovanie úverov obyvateľstvu, je vypočítaný ako rozdiel percentuálneho podielu úverov obyvateľstvu poskytnutých bankami, ktoré uviedli zmiernenie štandardov, na celkových úveroch, a percentuálneho podielu úverov obyvateľstvu poskytnutých bankami, ktoré uviedli sprísnenie štandardov, na celkových úveroch. Zjednodušene povedané, jednotlivé odpovede bánk sú vážené priemerným objemom úverov príslušného typu za druhý polrok 2009. Presný postup výpočtu uvedeného ukazovateľa a agregácie odpovedí od jednotlivých bánk je podrobne vysvetlený v dokumente „Metodológia vyhodnotenia dotazníka“.

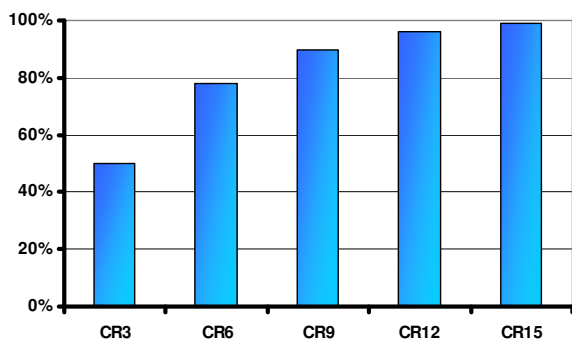
Výsledky prieskumu sú prezentované v agregovanej podobe. Správa je založená na názoroch jednotlivých bánk a nevyjadruje názory NBS.

Úvery podnikom

Situácia na trhu úverov podnikom

Celkový objem úverov poskytnutých podnikom v bankovom sektore predstavoval v druhom polroku 2009 hodnotu 17,76 mld. EUR, pričom oproti priemernej hodnote z predchádzajúceho polroka došlo k jeho poklesu o 0,78 mld. EUR, resp. 4,2%. Koncentrácia úverov v bankovom sektore sa výraznejšie nezmenila – podiel troch najväčších bánk na objeme poskytnutých úverov podnikom mierne poklesol na 50%, kým podiel 9 najväčších bánk stúpol na 90% (Graf 1).

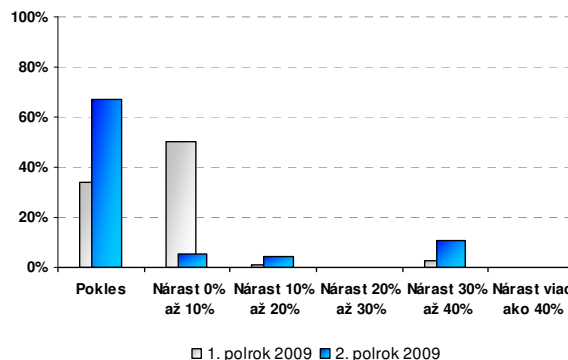
Graf 1 Koncentrácia úverov poskytnutých podnikom v bankovom sektore

CRk index vyjadruje podiel úverov k bánk s najvyšším poskytnutým objemom úverov podnikom na celkovom objeme poskytnutých úverov podnikom.

Oproti predchádzajúcemu polroku došlo k výraznejšiemu poklesu objemu úverov, na ktorý poukázali banky a pobočky zahraničných bánk s celkovým trhovým podielom 67%, kým výraznejší nárast objemu podnikových úverov (30-40%) označili banky s trhovým podielom 11% (Graf 2).

Graf 2 Rozloženie percentuálneho nárastu objemu úverov poskytnutých podnikom za druhý polrok 2009

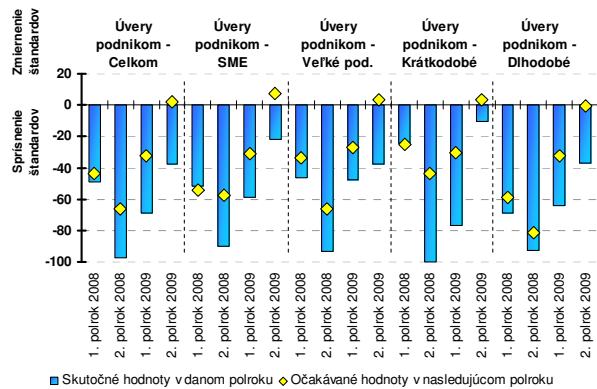
Na vodorovnej osi je zobrazená zmena objemu úverov poskytnutých podnikom. Na zvislej osi je zobrazený podiel bánk v danom stĺpci na celkových úverov poskytnutých podnikom.

Vývoj na strane ponuky

Banky naďalej, aj v druhom polroku 2009, pokračovali v trende sprísňovania úverových štandardov na úvery podnikom (Graf 3), toto sprísňovanie však nebolo také výrazné ako v predchádzajúcich obdobiach. Štandardy sprísnilo 37,5 % bánk (ČPP), čiastočné zmiernenie štandardov vykázala len jedna banka. Väčšina bánk, ktoré štandardy sprísnilo, ich sprísnilo len čiastočne. Čiastočné sprísnenie štandardov banky indikovali aj pri krátkodobých úveroch podnikom (17,3%-ný podiel bánk), najmä však pri poskytovaní úverov dlhodobého charakteru (40,1%-ný podiel bánk). Štandardy na poskytovanie úverov banky sprísňovali najmä v prípade úverov veľkým podnikom (39,8%), v prípade úverov malým a stredným podnikom banky takmer s dvojtretinovým trhovým podielom (71,7%) žiadnu významnejšiu zmenu v štandardoch neuviedlo.

V nasledujúcom období banky ďalšie sprísňovanie štandardov neočakávajú (uviedlo 92,8% bánk), v prípade úverov malým a stredným podnikom niektoré banky indikovali čiastočné zmiernenie štandardov.

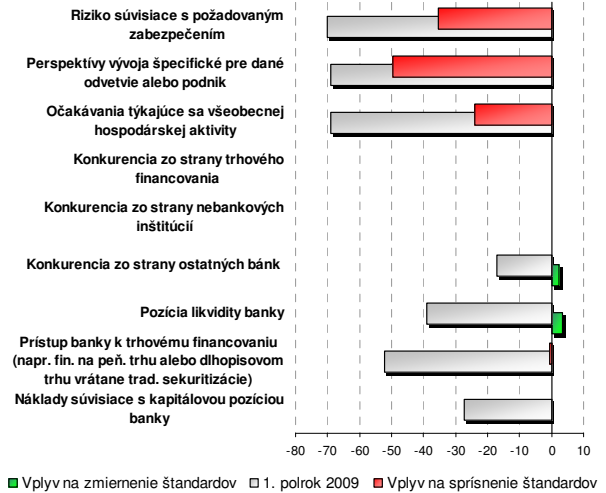
Graf 3 Zmeny v úverových štandardoch na úvery podnikom

Na zvislej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk, ktoré zmiernili svoje úverové štandardy na poskytovanie úverov podnikom.

Banky aj v 2. polroku 2009 sprísňovali úverové štandardy najmä v dôsledku pretrvávania hospodárskej situácie, ktorá sa stala vypuklou počas celosvetovej finančnej krízy, keď sa banky správali opatrnejšie pri poskytovaní voľných zdrojov. Z grafu 4 je vidieť, že najväčší vplyv na sprísnenie štandardov v danom polroku mali predovšetkým perspektívy vývoja špecifické pre dané odvetvie či podnik (uviedlo 49,7% bánk (ČPP)), riziká súvisiace s požadovaným zabezpečením (uviedlo 35,5% bánk (ČPP)) a očakávania týkajúce sa všeobecnej hospodárskej aktivity. Na rozdiel od 1. polroka 2009 však mali konkurencia zo strany ostatných bánk ako aj pozícia bánk v likvidite vplyv skôr na zmiernenie ako na sprísnenie štandardov. Vplyv rôznych faktorov na zmenu štandardov bol v porovnaní s predchádzajúcim sledovaným obdobím výrazne nižší.

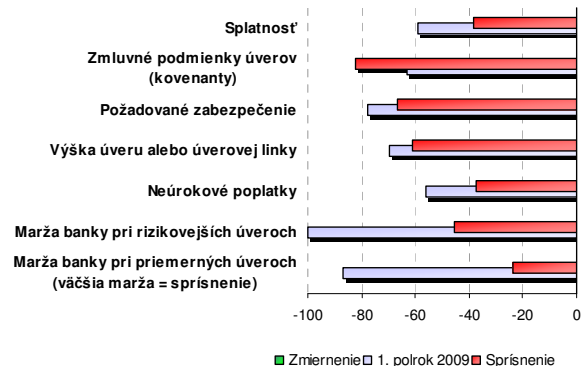
Graf 4 Faktory vplyvajúce na zmeny úverových štandardov na úvery podnikom - Celkom

Na vodorovnej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.

Sprísnenie úverových štandardov banky indikovali aj konkrétnymi prípadmi zmien podmienok pri schvaľovaní úverov (Graf 5). Najväčšie zmeny sa týkali zmien zmluvných podmienok úverov, ktoré ako jediné na rozdiel od ostatných uvádzaných kategórií boli sprísnené vo väčšej miere ako v 1. polroku 2009 (uviedlo 82,1% bánk (ČPP)). Medzi ďalšie oblasti, pri ktorých prišlo pri poskytovaní úverov k sprísneniu podmienok, patrili: prehodnotenie hodnoty požadovaného zabezpečenia, výšky a splatnosti úveru, marže banky pri poskytnutí úveru a zvýšenie neúrokových poplatkov zo strany bánk. Najväčšiu zmenu v náraste zaznamenala marža banky, ktorú pri rizikovejších úveroch uviedlo 46,5% bánk (ČPP), kým v predchádzajúcom období takmer všetky banky.

Graf 5 Zmeny v konkrétnych podmienkach poskytovania úverov podnikom

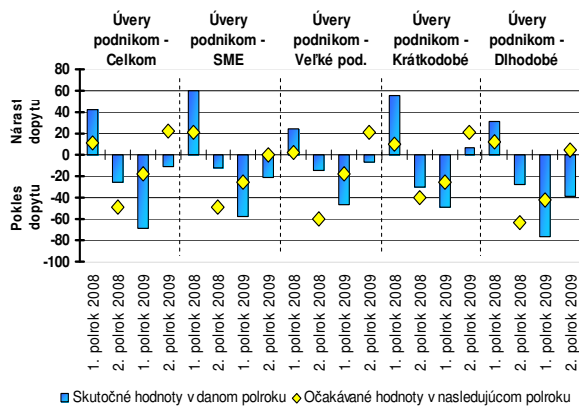

Na vodorovnej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.

Vývoj na strane dopytu

Banky aj v druhom polroku 2009 pocítili pokles dopytu po úveroch, avšak v oveľa menšej miere ako v predchádzajúcich sledovaných obdobiach od vypuknutia finančnej krízy. V prípade krátkodobých podnikových úverov došlo dokonca k miernemu nárastu dopytu po tomto type úverov (6,2 %-ný ČPP). Najvýraznejší pokles dopytu bol zaznamenaný pri dlhodobých úveroch podnikom, kde bolo pri 39,3 %-nom ČPP bánk zaznamenané čiastočné zníženie dopytu (44,5 %). V nasledujúcom období banky očakávajú mierny nárast dopytu po podnikových úveroch (22,3 % ČPP), najmä v prípade úverov veľkým podnikom, resp. krátkodobých úverov.

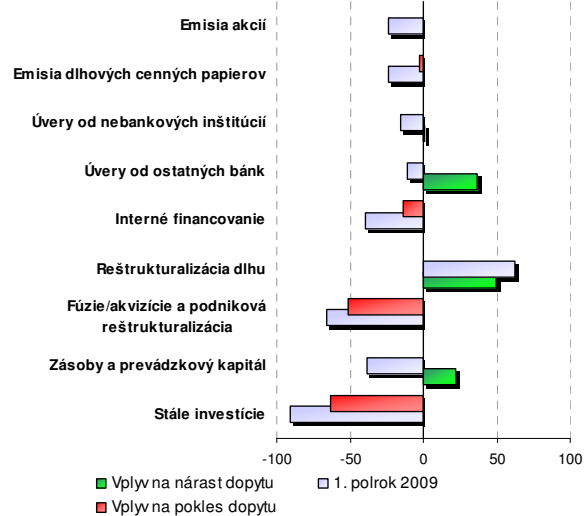
Graf 6 Zmeny v dopyte po úveroch podnikom

Na zvislej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.

Najväčší vplyv na zníženie dopytu mali podľa dotazovaných bánk, podobne, ako tomu bolo v predchádzajúcom polroku, stále investície, financovanie fúzií/akvizícií a podnikových reštrukturalizácií a interné financovanie (Graf 7). Na druhej strane, medzi faktory, ktoré prispeli k nárastu dopytu po podnikových úveroch, patrili najmä reštrukturalizácia dlhu, úvery od ostatných bánk a zásoby a prevádzkový kapitál.

Graf 7 Faktory vplyvajúce na zmenu dopytu po úveroch podnikom

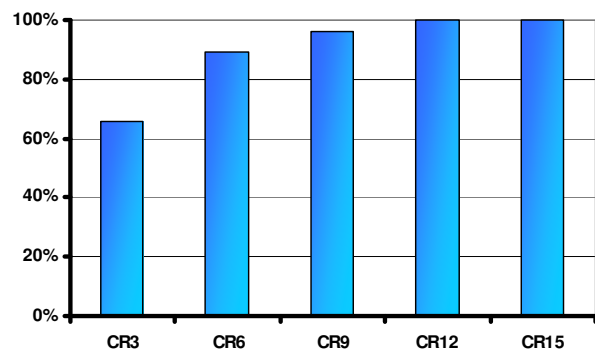
Na vodorovnej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.

Úvery obyvateľstvu

Situácia na trhu úverov obyvateľstvu

Objem úverov poskytnutých obyvateľstvu v druhom polroku 2009 dosiahol 13,15 mld. EUR. V porovnaní s prvým polkom 2009 predstavuje táto hodnota mierny nárast o 5,2%, resp. 0,65 mld. EUR. Podiel troch najväčších bánk na objeme stavu úverov predstavoval 66%, kým podiel 9 najväčších bánk sa mierne zvýšil na 96% (Graf 8).

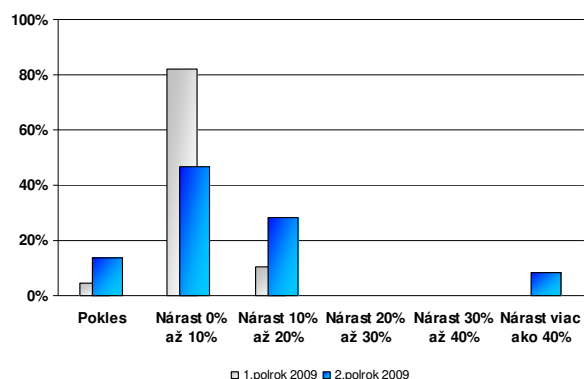
Graf 8 Koncentrácia úverov poskytnutých obyvateľstvu v bankovom sektore

CRk index vyjadruje podiel úverov k bánk s najvyšším poskytnutým objemom úverov obyvateľstvu na celkovom objeme poskytnutých úverov obyvateľstvu.

Kým pokles v objeme úverov poskytnutých obyvateľstvu bol zaznamenaný pri 14 % dotazovaných bánk, u ostatných bánk úvery rástli. Najväčší nárast (do 10% objemu úverov) bol zaznamenaný u 47% bánk, ďalších 28% bánk zaznamenalo nárast objemu do výšky 20% a niektoré banky viac ako 40%.

Graf 9 Rozloženie percentuálneho nárastu objemu úverov poskytnutých obyvateľstvu za druhý polrok 2009

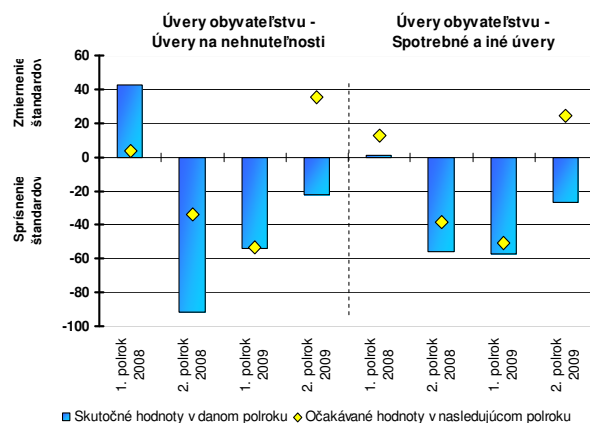

Na vodorovnej osi je zobrazená zmena objemu úverov poskytnutých obyvateľstvu. Na zvislej osi je zobrazený podiel bánk v danom stĺpci na celkových úverov poskytnutých obyvateľstvu.

Vývoj na strane ponuky

V prípade úverov na kúpu nehnuteľností, resp. na bývanie, ako aj v prípade spotrebných a iných úverov, poskytnutých obyvateľstvu, pokračovalo sprísňovanie štandardov, započaté v druhom polroku 2008, toto sprísňovanie štandardov však bolo v menšej miere ako v predchádzajúcom období. V prípade úverov na nehnuteľnosti sprísnenie štandardov uviedlo 22,1% bánk (ČPP), v prípade spotrebných úverov 26,8% bánk (ČPP), pričom sa jednalo o čiastočné sprísnenie (pri úveroch na nehnuteľnosti to uviedla skoro polovica bánk, pričom štvrtina bánk štandardy v tejto kategórii čiastočne zmiernila). Banky túto zmenu očakávali, avšak vo väčšej miere, ako sa reálne prejavila. V nasledujúcom období banky naopak očakávajú zmiernenie úverových štandardov na úvery obyvateľstvu (35,1% ČPP v prípade úverov na kúpu nehnuteľností na bývanie a 24,3% ČPP v prípade spotrebných a iných úverov).

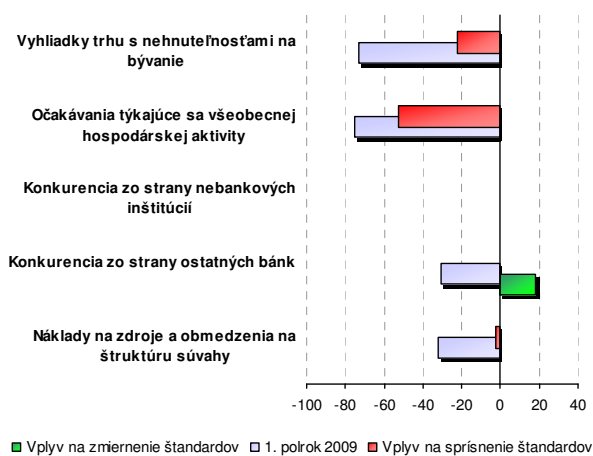
Graf 10 Zmeny v úverových štandardoch na úvery obyvateľstvu

Na zvislej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk, ktoré zmiernili svoje úverové štandardy na poskytovanie úverov obyvateľstvu.

Najväčší vplyv na sprísnenie štandardov mali najmä očakávania týkajúce sa všeobecnej hospodárskej aktivity (52,5% ČPP), ktoré sú podobne ako v predchádzajúcom polroku najvýznamnejším faktorom ovplyvňujúcim dopyt po úveroch obyvateľstvu, a vyhliadky trhu s nehnuteľnosťami na bývanie. Na zmiernenie štandardov malo na druhej strane vplyv zvýšenie konkurencie zo strany ostatných bánk (Graf 11).

Graf 11 Faktory vplyvajúce na zmeny úverových štandardov na úvery obyvateľstvu - úvery na nehnuteľnosti

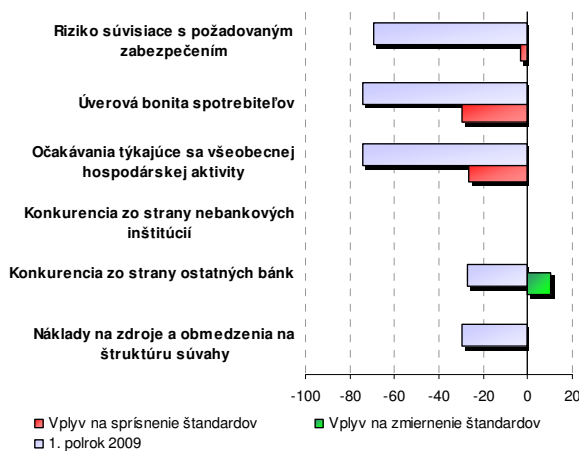

Na vodorovnej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.

Pri spotrebných a iných úveroch obyvateľstvu mali na sprísňovanie štandardov okrem vyššie spomenutého faktora očakávaní týkajúcich sa všeobecnej hospodárskej aktivity

vplyv úverová bonita spotrebiteľov (29,5%-ný ČPP bánk) a v malej miere aj riziko súvisiace s požadovaným zabezpečením. Podobne ako tomu bolo v prípade úverov na kúpu nehnuteľností na bývanie, aj v prípade spotrebných a iných úverov mala konkurencia zo strany ostatných bánk vplyv na zmiernenie úverových štandardov v 2. polroku 2009 (Graf 12).

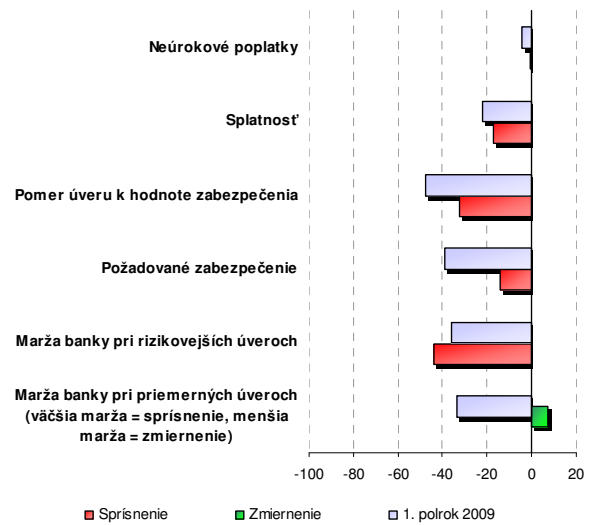
Graf 12 Faktory vplývajúce na zmeny úverových štandardov na úvery obyvateľstvu - spotrebné a iné úvery

Na vodorovnej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.

Podobne ako pri úveroch podnikom, aj pri úveroch obyvateľstvu sa sprísnenie štandardov odrazilo aj v konkrétnych podmienkach posudzovania úverov. Pri úveroch na nehnuteľnosti (Graf 13) k sprísneniu štandardov došlo predovšetkým pri stanovení marže banky v prípade rizikovejších úverov (44% ČPP) ako aj pri určovaní pomeru úveru k hodnote zabezpečenia (32,4%-ný ČPP bánk). Medzi ďalšie výrazné vplyvy zmien podmienok patrili zmeny v splatnosti úverov a zmeny vo výške požadovaného zabezpečenia. V porovnaní s predchádzajúcim polrokom tieto zmeny uviedol nižší podiel bánk, s výnimkou marží bánk pri rizikovejších úveroch. Na druhej strane, zmiernenie úverových štandardov sa prejavilo najmä v nižšej marži pri priemerných úveroch.

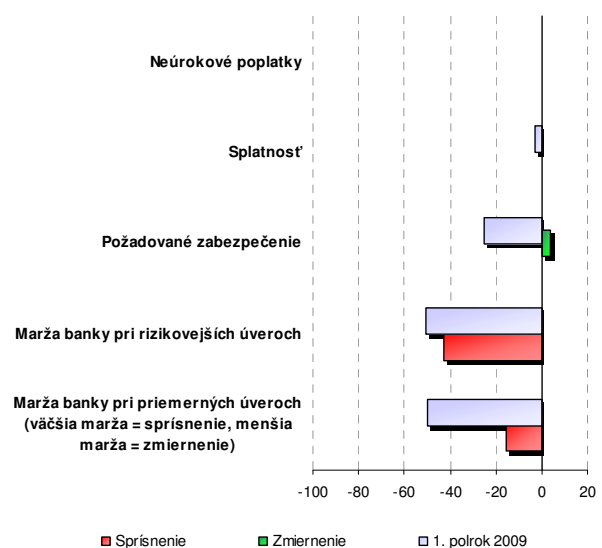
Graf 13 Zmeny v konkrétnych podmienkach poskytovania úverov obyvateľstvu - úvery na nehnuteľnosti

Na vodorovnej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.

V podmienkach pre spotrebné a iné úvery (Graf 14) prišlo k najväčším zmenám, podobne ako tomu bolo v predchádzajúcom polroku, v prípade marží bánk, ktoré sa zvýšili ako pri rizikovejších (43 % ČPP), tak aj pri priemerných úveroch (15,7 % ČPP). Oproti 1. polroku 2009 sa však mierne znížila výška požadovaného zabezpečenia.

Graf 14 Zmeny v konkrétnych podmienkach poskytovania úverov obyvateľstvu - spotrebné a iné úvery

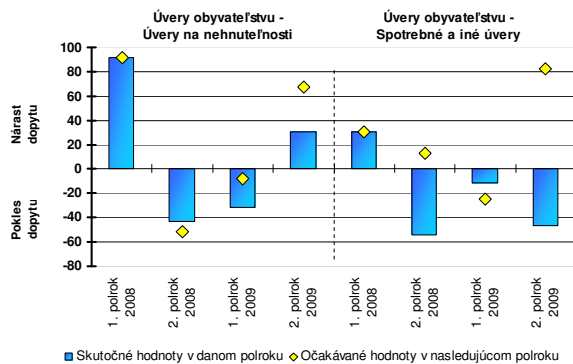

Na vodorovnej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.

Vývoj na strane dopytu

Oživenie trhu s nehnuteľnosťami malo vplyv aj na dopytovú stránku trhu úverov na nehnuteľnosti v druhom polroku 2009, keď banky po 1,5 roku pocítili nárast dopytu (uviedlo 30,2 % ČPP bánk) po danom type úverov zo strany obyvateľstva (Graf 15). Skutočný dopyt predstihol pôvodné očakávania bánk, ktoré predpokladali skôr mierny pokles dopytu po úveroch na nehnuteľnosti. V nasledujúcom polroku banky opäť očakávajú čiastočné zvýšenie dopytu po úveroch na kúpu nehnuteľností na bývanie (67,5% ČPP bánk). Pri spotrebných a iných úveroch došlo v danom období k opätovnému poklesu dopytu po úveroch (väčšiemu, ako banky pôvodne predpokladali), pričom v ďalšom období sa zo strany bánk očakáva skôr opačný trend, a to nárast dopytu obyvateľstva po danom type úverov (uviedlo 82,2 % ČPP bánk).

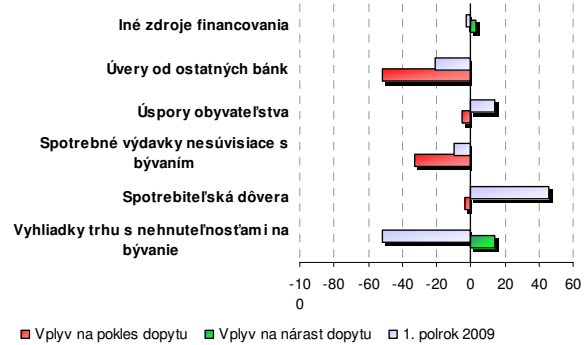
Graf 15 Zmeny v dopyte po úveroch obyvateľstvu

Na zvislej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.

Najväčší vplyv na zvýšenie dopytu po úveroch na nehnuteľnosti mali vyhliadky trhu s nehnuteľnosťami na bývanie (uviedlo 13,9 % ČPP bánk) a použitie iných zdrojov financovania, pričom naopak, úvery od ostatných bánk a spotrebné výdavky súvisiace s bývaním mali vplyv na pokles dopytu po danom type úverov (Graf 16).

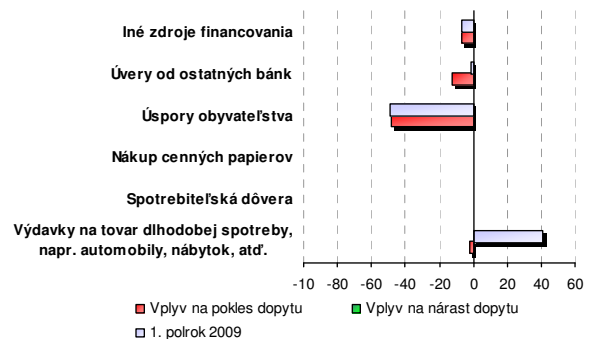
Graf 16 Faktory vplyvajúce na zmenu dopytu po úveroch obyvateľstvu - úvery na nehnuteľnosti

Na vodorovnej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.

Na dopyt po spotrebných a iných úveroch vplývalo negatívne, podobne ako tomu bolo v 1. polroku 2009, najmä zhoršenie stavu úspor obyvateľstva (Graf 17), ako aj poskytovanie úverov ostatnými bankami a použitie iných zdrojov financovania zo strany obyvateľstva.

Graf 17 Faktory vplyvajúce na zmenu dopytu po úveroch obyvateľstvu - spotrebné a iné úvery

Na vodorovnej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.